

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 11ης Ιουλίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΚ) 1393/2007 – Επίδοση και κοινοποίηση δικαστικών και εξωδίκων πράξεων – Αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από πρακτική απαγορευόμενη από το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και από το άρθρο 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο – Εισαγωγικό της δίκης έγγραφο επιδιδόμενο στην έδρα θυγατρικής της εναγομένης – Κύρος της κλήτευσης – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 47 – Δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας»

Στην υπόθεση C-632/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) με απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Οκτωβρίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

Volvo AB

κατά

Transsaqui SL,

παρισταμένου του:

Ministerio Fiscal,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του πέμπτου τμήματος, M. Ilešič (εισηγητή), I. Jarukaitis και Δ. Γρατσία, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: N. Mundhenke, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Οκτωβρίου 2023,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Volvo AB, εκπροσωπούμενη από την N. Gómez Bernardo, abogada,
- η Transsaqui SL, εκπροσωπούμενη από τους J. Bonet Martínez, J. Bonet Sánchez και A. Penalba Ferrer, abogados, καθώς και από τον F. Pérez Cruz, procurador,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Aguilera Ruiz,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Edelmannová, τον M. Smolek και τον J. Vlácil,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους S. Baches Opi, M. Domecq και S. Noë,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιανουαρίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, καθώς και του άρθρου 53 του Χάρτη.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Volvo AB και της Transsaqui SL σχετικά με τη ζημία που ισχυρίζεται η τελευταία ότι υπέστη λόγω παράβασης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ), την οποία διέπραξαν διάφοροι κατασκευαστές φορτηγών οχημάτων, μεταξύ των οποίων και η Volvo.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1393/2007

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 8, 11, 12, 16 και 17 του κανονισμού (ΕΚ) 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, περί επιδόσεως και κοινοποίησεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων) και κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου (ΕΕ 2007, L 324, σ. 79), ανέφεραν τα εξής:

«(2) Η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς απαιτεί την καλύτερη και ταχύτερη διαβίβαση μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξωδίκων πράξεων που επιδίδονται ή κοινοποιούνται σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.

[...]

- (8) Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων στον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο του ενδιαφερομένου στο κράτος μέλος όπου γίνεται η δίκη, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής του ενδιαφερομένου.

[...]

- (11) Για να διευκολυνθεί η διαβίβαση και η επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων μεταξύ κρατών μελών θα πρέπει να χρησιμοποιούνται τα τυποποιημένα έντυπα που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα του παρόντος κανονισμού.
- (12) Η υπηρεσία παραλαβής ενημερώνει τον παραλήπτη εγγράφως, μέσω ενός τυποποιημένου εντύπου, ότι μπορεί να αρνηθεί να παραλάβει την επιδιδόμενη ή κοινοποιούμενη πράξη, είτε τη στιγμή της επίδοσης ή κοινοποίησης είτε επιστρέφοντας την πράξη στην υπηρεσία παραλαβής εντός εβδομάδος, εφόσον η πράξη δεν έχει συνταχθεί σε γλώσσα κατανοητή από τον παραλήπτη ή στην επίσημη γλώσσα ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου επίδοσης ή κοινοποίησης. [...]

[...]

- (16) Προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τα έξοδα από την παρέμβαση δικαστικού λειτουργού ή προσώπου αρμοδίου σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους παραλαβής θα πρέπει να αντιστοιχούν σε ένα ενιαίο πάγιο τέλος, το ποσόν του οποίου προκαθορίζεται από το συγκεκριμένο κράτος μέλος, και να τηρεί τις αρχές της αναλογικότητας και της μη εισαγωγής διακρίσεων. Η απαίτηση για ενιαίο πάγιο τέλος δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να προβλέπουν διαφορετικά τέλη για διαφορετικούς τύπους επίδοσης ή κοινοποίησης, εφόσον τηρούνται οι συγκεκριμένες αρχές.
- (17) Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να μπορεί να επιδίδει ή να κοινοποιεί πράξεις σε κατοίκους άλλου κράτους μέλους, απευθείας μέσω των ταχυδρομικών υπηρεσιών, με συστημένη επιστολή με απόδειξη παραλαβής ή ισοδύναμο έγγραφο.»

- 4 Το επιγραφόμενο «Πεδίο εφαρμογής» άρθρο 1 του κανονισμού προέβλεπε στις παραγράφους 1 και 2 τα ακόλουθα:

«1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις όταν μια δικαστική ή εξώδικη πράξη πρέπει να διαβιβασθεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο για να επιδοθεί ή να κοινοποιηθεί. Δεν εφαρμόζεται σε φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις ή όταν πρόκειται για την ευθύνη του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας (“*acta iure imperii*”).

2. Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται όταν η διεύθυνση του παραλήπτη της πράξης είναι άγνωστη.»

- 5 Το άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Μετάφραση των πράξεων», είχε ως εξής:

«1. Η υπηρεσία διαβίβασης στην οποία κατατίθεται η προς διαβίβαση πράξη επισημαίνει στον αιτούντα ότι ο παραλήπτης μπορεί να αρνηθεί να παραλάβει την πράξη αν αυτή δεν έχει συνταχθεί σε μια από τις γλώσσες που ορίζει το άρθρο 8.

2. Ο αιτών επιβαρύνεται με τυχόν έξοδα μετάφρασης πριν από τη διαβίβαση της πράξης, υπό την επιφύλαξη μεταγενέστερης απόφασης δικαστηρίου ή αρμόδιας αρχής περί καταλογισμού των εξόδων.»
- 6 Το άρθρο 8 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Αρνηση παραλαβής της πράξης», όριζε στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:
- «Η υπηρεσία παραλαβής ενημερώνει τον παραλήπτη, μέσω της έντυπης βεβαίωσης που εμφανίζεται στο παράρτημα II, ότι μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή κατά τη χρονική στιγμή της επίδοσης ή κοινοποίησης ή μπορεί να επιστρέψει την πράξη στην υπηρεσία παραλαβής εντός μιας εβδομάδας, εφόσον η πράξη που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν έχει συνταχθεί ή δεν συνοδεύεται από μετάφραση σε μία από τις ακόλουθες γλώσσες:
- α) σε γλώσσα την οποία ο παραλήπτης κατανοεί ή
- β) στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή, εάν αυτό το κράτος έχει περισσότερες επίσημες γλώσσες, στην επίσημη ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου όπου πρόκειται να γίνει η επίδοση ή η κοινοποίηση.»
- 7 Το άρθρο 11 του κανονισμού 1393/2007, με τίτλο «Έξοδα επίδοσης ή κοινοποίησης», προέβλεπε στην παράγραφο 2, δεύτερο εδάφιο, τα εξής:
- «Τα έξοδα από την παρέμβαση δικαστικού λειτουργού ή αρμοδίου προσώπου κατά το δίκαιο του κράτους μέλους παραλαβής αντιστοιχούν σε ενιαίο πάγιο τέλος, το οποίο προκαθορίζεται από αυτό το κράτος μέλος και τηρεί της αρχές της αναλογικότητας και της μη εισαγωγής διακρίσεων. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν αυτά τα πάγια τέλη στην [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή.»
- 8 Κατά το άρθρο 14 του κανονισμού:
- «Κάθε κράτος μέλος δύναται να επιδίδει ή να κοινοποιεί δικαστικές πράξεις απευθείας διά των ταχυδρομικών υπηρεσιών σε κατοίκους άλλου κράτους μέλους με συστημένη επιστολή με απόδειξη παραλαβής ή ισοδύναμο έγγραφο.»
- 9 Το άρθρο 19 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Ερημοδικία εναγομένου», προέβλεπε στην παράγραφο 1 τα εξής:
- «Όταν πρέπει να διαβιβασθεί εισαγωγικό δίκης έγγραφο ή άλλη ισοδύναμη πράξη σε άλλο κράτος μέλος προς επίδοση ή κοινοποίηση βάσει του παρόντος κανονισμού και ο εναγόμενος ερημοδικήσει, ο δικαστής υποχρεούται να αναστείλει την έκδοση απόφασης μέχρις ότου διαπιστωθεί:
- α) ότι η πράξη επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε όπως ορίζει το δίκαιο του κράτους μέλους παραλαβής, προκειμένου για την επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων στα πλαίσια διαδικασιών εντός του κράτους αυτού κατά προσώπων ευρισκομένων στην επικράτειά του· ή
- β) ότι η πράξη επεδόθη πράγματι στον εναγόμενο ή στην κατοικία του με άλλο τρόπο, προβλεπόμενο από τον παρόντα κανονισμό,
- καθώς και ότι, και στις δύο περιπτώσεις, η επίδοση ή η κοινοποίηση έγιναν εγκαίρως, ώστε ο εναγόμενος να είναι σε θέση να αμυνθεί.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1215/2012

- 10 Το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1), το οποίο τιτλοφορείται «Ειδικές δικαιοδοσίες», προβλέπει τα εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

[...]

2) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός:

[...]».

- 11 Το άρθρο 28, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:

«2. Το δικαστήριο αναστέλλει τη διαδικασία εφόσον δεν διαπιστώνεται ότι ο εναγόμενος ήταν σε θέση να παραλάβει το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο εντός της αναγκαίας για την άμυνά του προθεσμίας ή ότι καταβλήθηκε κάθε επιμέλεια για το σκοπό αυτό.

3. Το άρθρο 19 του κανονισμού [1393/2007] εφαρμόζεται αντί της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, εάν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο έπρεπε να διαβιβασθεί από το ένα κράτος μέλος στο άλλο δυνάμει του εν λόγω κανονισμού.»

- 12 Το άρθρο 45, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 ορίζει τα εξής:

«Με αίτηση κάθε ενδιαφερομένου, η αναγνώριση μιας απόφασης απορρίπτεται:

[...]

β) εάν η απόφαση εκδόθηκε ερήμην, εάν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν κοινοποιήθηκε ή δεν επιδόθηκε στον εναγόμενο εγκαίρως και κατά τρόπο που να του επιτρέψει να προετοιμάσει την υπεράσπισή του, εκτός αν ο εναγόμενος δεν προσέβαλε την απόφαση, ενώ είχε σχετικό δικαίωμα:

[...]».

- 13 Κατά το άρθρο 63, παράγραφος 1, του κανονισμού:

«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, εταιρεία ή άλλο νομικό πρόσωπο έχει την κατοικία της στον τόπο στον οποίο έχει:

α) την καταστατική της έδρα:

β) την κεντρική της διοίκηση: ή

γ) την κύρια εγκατάστασή της.»

Το ισπανικό δίκαιο

- 14 Το άρθρο 155 του Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (νόμου 1/2000 περί πολιτικής δικονομίας), της 7ης Ιανουαρίου 2000 (ΒΟΕ αριθ. 7, της 8ης Ιανουαρίου 2000), ορίζει τα εξής:

«1. Όταν οι διάδικοι δεν εκπροσωπούνται από δικηγόρο ή όταν πρόκειται για την πρώτη κλήση ή κλήτευση προς τον εναγόμενο, οι πράξεις κοινοποίησης παραδίδονται στην κατοικία των διαδίκων. [...]

2. Η κατοικία του ενάγοντος είναι η αναγραφόμενη στην αίτηση, στο δικόγραφο της αγωγής ή στην αίτηση κίνησης της διαδικασίας. Ο ενάγων υποδεικνύει επίσης ως κατοικία του εναγομένου για τον σκοπό της πρώτης κλήτευσης ή κλήσης έναν ή περισσότερους από τους τόπους που αναφέρονται στην επόμενη παράγραφο του παρόντος άρθρου. Αν ο ενάγων υποδείξει περισσότερους τόπους ως τόπο κατοικίας, οφείλει να αναφέρει τη σειρά με την οποία, κατά τη γνώμη του, η κοινοποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί επιτυχώς.

[...]

3. Για τους σκοπούς των πράξεων κοινοποίησης μπορεί να ορισθεί ως κατοικία αυτή που έχει δηλωθεί στο δημοτολόγιο ή έχει καταχωριστεί επισήμως για άλλους σκοπούς, καθώς και εκείνη που έχει δηλωθεί σε επίσημο μητρώο ή στα στοιχεία δημοσιότητας επαγγελματικών ενώσεων, στην περίπτωση, αντίστοιχα, επιχειρήσεων και άλλων οντοτήτων ή προσώπων που ασκούν επάγγελμα για το οποίο υποχρεούνται να είναι μέλη επαγγελματικής ένωσης. Για τους ίδιους σκοπούς, μπορεί επίσης να ορισθεί ως κατοικία ο τόπος επαγγελματικής ή μισθωτής δραστηριότητας, μη περιστασιακής.

[...]

Αν η αγωγή απευθύνεται σε νομικό πρόσωπο, μπορεί επίσης να οριστεί ως διεύθυνση για την κοινοποίηση η κατοικία οποιουδήποτε εμφανίζεται ως διαχειριστής, διευθυντής ή εκπρόσωπος της εμπορικής επιχείρησης, ή ως πρόεδρος, μέλος ή διαχειριστής του διοικητικού συμβουλίου οποιασδήποτε ένωσης που έχει δηλωθεί σε επίσημο μητρώο.

[...]»

- 15 Κατά το άρθρο 510, παράγραφος 1, του ως άνω νόμου:

«Τελεσίδικη απόφαση αναθεωρείται:

[...]

4º Αν έχει εκδοθεί αθέμιτα με δωροδοκία, βία ή δόλια ενέργεια.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 16 Στις 19 Ιουλίου 2016 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2016) 4673**, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ (Υπόθεση ΑΤ.39824 – Φορτηγά), περίληψη της οποίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 6ης Απριλίου 2017 (ΕΕ 2017, C 108, σ. 6). Η Volvo συγκαταλέγεται μεταξύ των αποδεκτών της απόφασης αυτής.
- 17 Με την εν λόγω απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι δεκαπέντε κατασκευαστές φορτηγών, μεταξύ των οποίων και η Volvo, είχαν μετάσχει σε σύμπραξη υπό τη μορφή ενιαίας και διαρκούς παράβασης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, η οποία αφορούσε αθέμιτες ρυθμίσεις σχετικές, αφενός, με τον καθορισμό των τιμών και την αύξηση των μεικτών τιμών των μεσαίων και βαρέων φορτηγών στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) και, αφετέρου, με το χρονοδιάγραμμα και τη μετακύλιση των δαπανών για την εισαγωγή τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών που απαιτούνται από τα πρότυπα Euro 3 έως Euro 6.
- 18 Όσον αφορά τη Volvo, η παράβαση αυτή διαπιστώθηκε για το διάστημα από τις 17 Ιανουαρίου 1997 έως τις 18 Ιανουαρίου 2011.
- 19 Στις 12 Ιουλίου 2018 η Transsaqui, η οποία το 2008 είχε αγοράσει δύο φορτηγά μάρκας Volvo, άσκησε ενώπιον του Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστηρίου εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια, Ισπανία) αγωγή αποζημίωσης κατά της Volvo, με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας την οποία ισχυρίστηκε ότι υπέστη λόγω της σύμπραξης που διαπιστώθηκε με την απόφαση της 19ης Ιουλίου 2016 που μνημονεύεται στη σκέψη 16 της παρούσας απόφασης, και η οποία αντιστοιχεί σε επιπλέον κόστος εκτιμώμενο από αυτήν σε 24 420,69 ευρώ.
- 20 Με το δικόγραφο της αγωγής της, η Transsaqui επισήμανε ότι η εταιρική έδρα της Volvo βρισκόταν στο Γκέτεμποργκ (Σουηδία), διευκρινίζοντας ταυτοχρόνως ότι η κλήση για εμφάνιση έπρεπε να επιδοθεί στην έδρα της θυγατρικής της εταιρίας αυτής στην Ισπανία, ήτοι της Volvo Group España SAU (στο εξής: Volvo España), η οποία είναι εγκατεστημένη στη Μαδρίτη (Ισπανία).
- 21 Το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια) έκρινε παραδεκτή την αγωγή και, για τους σκοπούς της επίδοσης κλήσης προς τη Volvo για να εμφανιστεί και να αντικρούσει την αγωγή, της απέστειλε συστημένη επιστολή στην έδρα της Volvo España, η οποία περιείχε αντίγραφο του δικογράφου της αγωγής και των συνοδευτικών εγγράφων. Η εναγομένη αρνήθηκε να παραλάβει την επιστολή αυτή, στην οποία σημειώθηκε χειρογράφως η διεύθυνση της Volvo στη Σουηδία.
- 22 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, η Transsaqui υπέβαλε παρατηρήσεις με τις οποίες χαρακτήρισε την άρνηση της Volvo España να παραλάβει την κλήση που απευθυνόταν στη Volvo ως κακόπιστη παρελκυστική τακτική, υποστηρίζοντας ότι, δεδομένου ότι η Volvo España ανήκε κατά 100 % στη Volvo, αυτές αποτελούσαν από κοινού μία και την αυτή επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού.

** Στην περίληψη της ΕΕ του 2017, ο όρος «final» απουσιάζει.

- 23 Στις 22 Μαΐου 2019 το εν λόγω δικαστήριο εξέδωσε απόφαση με την οποία δέχθηκε, βάσει της αρχής του «ενιαίου της επιχείρησης», να επιδοθεί η κλήση στη Volvo στην έδρα της θυγατρικής της στην Ισπανία. Προκειμένου να προβεί στην εν λόγω κλήτευση, το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια) απέστειλε αίτηση δικαστικής συνεργασίας στα δικαστήρια της Μαδρίτης.
- 24 Στις 5 Σεπτεμβρίου 2019 τα ως άνω δικαστήρια επιχείρησαν να επιδώσουν την κλήση στη Volvo στη διεύθυνση της Volvo España. Εντούτοις, ένας δικηγόρος, ο οποίος δήλωσε νόμιμος εκπρόσωπος της Volvo España, αρνήθηκε την επίδοση, ισχυριζόμενος ότι η επίδοση έπρεπε να διενεργηθεί στην έδρα της Volvo στη Σουηδία.
- 25 Στις 30 Οκτωβρίου 2019, στο πλαίσιο νέας απόπειρας επίδοσης στη διεύθυνση της Volvo España, η κλήση παραδόθηκε πράγματι σε πρόσωπο το οποίο δήλωσε ότι ανήκει στη νομική υπηρεσία της Volvo España.
- 26 Μετά από καθεμία από τις ανωτέρω απόπειρες επίδοσης, η Volvo España απέστειλε στο Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια) επιστολή στην οποία εξέθετε τους λόγους για τους οποίους δεν δεχόταν να παραλάβει την κλήση που απευθυνόταν στη Volvo.
- 27 Προέβαλλε, μεταξύ άλλων, ότι:
- η Volvo España είναι νομικό πρόσωπο διακριτό από τη Volvo, δεν έχει την ιδιότητα του διαχειριστή της τελευταίας και δεν έχει την εξουσία να παραλαμβάνει κλήσεις στο όνομα άλλης οντότητας·
  - σύμφωνα με το ισπανικό δικονομικό δίκαιο, η επίδοση κλήσης στη Volvo πρέπει να πραγματοποιηθεί στην εταιρική έδρα της·
  - όταν ο εναγόμενος έχει την κατοικία του σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επίδοση πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τον κανονισμό 1393/2007·
  - ο ενάγων δεν μπορεί να χρησιμοποιεί εναλλακτική διεύθυνση μη σχετιζόμενη με τον εναγόμενο και μια τέτοια συμπεριφορά συνιστά δόλια ενέργεια η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 45, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1215/2012, ενδέχεται επιπλέον να έχει ως συνέπεια τη μη αναγνώριση, σε άλλο κράτος μέλος, απόφασης εκδοθείσας ερήμην κατά του εναγομένου.
- 28 Το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια), εκτιμώντας ότι η κλήση είχε επιδοθεί εγκύρως στη Volvo και ότι η εταιρία αυτή δεν παρέστη στη δίκη εντός της ταχθείσας προθεσμίας, διαπίστωσε ότι ερημοδίκησε και κάλεσε τους διαδίκους στην προβλεπόμενη από το ισπανικό δικονομικό δίκαιο προκαταρκτική συζήτηση, προκειμένου να διευκρινιστούν οι όροι της διαφοράς και να προταθούν αποδεικτικά στοιχεία. Το δικαστήριο αυτό επιχείρησε να επιδώσει την απόφαση αυτή στη Volvo στη διεύθυνση της Volvo España, αλλά η τελευταία αρνήθηκε εκ νέου την επίδοση υποστηρίζοντας ότι η εταιρική έδρα της Volvo βρίσκεται στη Σουηδία.

- 29 Στις 26 Φεβρουαρίου 2020 το εν λόγω δικαστήριο εξέδωσε απόφαση με την οποία δέχτηκε την αγωγή της Transsaquí, υποχρέωσε τη Volvo να καταβάλει στην ενάγουσα αποζημίωση ύψους 24 420,69 ευρώ, πλέον νομίμων τόκων από την ημερομηνία αγοράς των φορτηγών, και την καταδίκασε στα δικαστικά έξοδα (στο εξής: απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2020).
- 30 Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στη Volvo με συστημένη επιστολή με απόδειξη παραλαβής αποσταλείσα στη διεύθυνση της Volvo España, η οποία την αποδέχθηκε στις 10 Μαρτίου 2020. Εντούτοις, η Volvo España απέστειλε στο Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια) επιστολή με την οποία υποστήριξε ότι η κατά τα ανωτέρω κοινοποίηση της απόφασης της 26ης Φεβρουαρίου 2020 στη Volvo ήταν άκυρη, επαναλαμβάνοντας τα επιχειρήματα που είχε προβάλει προηγουμένως.
- 31 Η Transsaquí ζήτησε από το δικαστήριο αυτό να προβεί στον καθορισμό των δικαστικών εξόδων στα οποία είχε καταδικαστεί η Volvo. Το εν λόγω δικαστήριο, το οποίο έκρινε ότι η απόφασή του της 26ης Φεβρουαρίου 2020 είχε τελεσιδικήσει, προέβη στον καθορισμό των δικαστικών εξόδων.
- 32 Με συστημένη επιστολή με απόδειξη παραλαβής αποσταλείσα στη διεύθυνση της Volvo España, το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια) κάλεσε τη Volvo σε επ' ακροατηρίου συζήτηση σχετικά με τον καθορισμό των δικαστικών εξόδων, προκειμένου να της παράσχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει τον ως άνω καθορισμό των δικαστικών εξόδων. Η επιστολή αυτή παραδόθηκε σε πρόσωπο που ήταν παρόν στη διεύθυνση αυτή και το οποίο υπέγραψε την απόδειξη παραλαβής.
- 33 Μερικές ημέρες αργότερα, η Volvo España απέστειλε στο δικαστήριο αυτό έγγραφο με το οποίο υποστήριξε, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, ότι ο καθορισμός των δικαστικών εξόδων που καταλογίστηκαν στη Volvo δεν είχε κοινοποιηθεί εγκύτως.
- 34 Εκτιμώντας ότι η Volvo δεν είχε αμφισβητήσει τα δικαστικά έξοδα εντός της προβλεπόμενης από τον νόμο προθεσμίας, το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 της Βαλένθια) εξέδωσε απόφαση με την οποία επικύρωσε τον καθορισμό τους στο ύψος των 8 310,64 ευρώ. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στη Volvo με συστημένη επιστολή με απόδειξη παραλαβής αποσταλείσα στη διεύθυνση της Volvo España, όπου η απόφαση παρελήφθη από πρόσωπο που ήταν παρόν στη διεύθυνση αυτή και το οποίο υπέγραψε την απόδειξη παραλαβής. Στη συνέχεια, η Volvo España απέστειλε στο δικαστήριο αυτό έγγραφο με το οποίο υποστήριξε ότι η κοινοποίηση της εν λόγω απόφασης στη Volvo ήταν άκυρη.
- 35 Το εν λόγω δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα της Transsaquí περί εκτέλεσης της απόφασης της 26ης Φεβρουαρίου 2020 και κάλεσε τη Volvo να δηλώσει εντός δέκα ημερών τα περιουσιακά στοιχεία και τα δικαιώματά της, με σκοπό την κατάσχεσή τους. Οι εκδοθείσες προς τούτο αποφάσεις κοινοποιήθηκαν στην έδρα της Volvo España στις 17 Μαρτίου 2021.
- 36 Στις 15 Ιουνίου 2021, βάσει του άρθρου 510, παράγραφος 1, σημείο 4, του νόμου 1/2000 περί πολιτικής δικονομίας, η Volvo υπέβαλε ενώπιον του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, αίτηση αναθεώρησης της απόφασης της 26ης Φεβρουαρίου 2020, η οποία είχε τελεσιδικήσει. Προς στήριξη της αίτησής της, η Volvo ισχυρίστηκε ότι η Transsaquí είχε επιτύχει την έκδοση της εν λόγω απόφασης μέσω δόλιας ενέργειας. Προσέθεσε δε ότι η ίδια είχε λάβει έμμεση γνώση της εν λόγω απόφασης όταν οι αποφάσεις με τις οποίες διατάχθηκε η εκτέλεσή της κοινοποιήθηκαν στη διεύθυνση της Volvo España στις 17 Μαρτίου 2021.

- 37 Από την πλευρά της, η Transsaquí υποστηρίζει ότι η Volvo ενήργησε κακόπιστα υιοθετώντας κακόβουλη δικονομική τακτική με σκοπό να την εξωθήσει, όπως πολλούς άλλους ενάγοντες ευρισκόμενους σε παρόμοια κατάσταση, να παραιτηθεί από την αγωγή της. Υποστηρίζει επίσης ότι το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. της Βαλένθια) δέχθηκε να επιδοθούν στη διεύθυνση της Volvo España η κλήση προς εμφάνιση και οι κοινοποιήσεις προς τη Volvo για λόγους οικονομίας της δίκης και βάσει της αρχής του «ενιαίου της επιχείρησης». Επιπλέον, η άρνηση που αντέταξε η Volvo España, προβάλλοντας τον λόγο ότι η ίδια και η Volvo είναι διακριτά νομικά πρόσωπα, δεν είναι βάσιμη, δεδομένου ότι οι δύο αυτές εταιρίες συναποτελούν μία και την αυτή επιχείρηση για τους σκοπούς του δικαίου του ανταγωνισμού.
- 38 Το αιτούν δικαστήριο, το οποίο εκκινεί από την παραδοχή ότι η ύπαρξη οικονομικής ενότητας μεταξύ της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας θα μπορούσε να δικαιολογήσει την κοινοποίηση στη δεύτερη των πράξεων που προορίζονται για την πρώτη, διερωτάται, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, έχει την έννοια ότι απαγορεύεται να επιδίεται κλήση προς εμφάνιση ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, απευθυνόμενη σε μητρική εταιρία εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος, στην έδρα θυγατρικής της η οποία βρίσκεται στο κράτος μέλος άσκησης της αγωγής, εφόσον η τελευταία δεν επικαλείται καμία περίπτωση η οποία να αποκλείει την ύπαρξη, μεταξύ των δύο αυτών εταιριών, ενιαίας επιχείρησης για τους σκοπούς του δικαίου του ανταγωνισμού.
- 39 Κατά το δικαστήριο αυτό, αφενός, το να απαιτείται, υπό τις περιστάσεις αυτές, να πραγματοποιείται η επίδοση ή η κοινοποίηση στην έδρα της μητρικής εταιρίας θα συνεπαγόταν υψηλό κόστος μετάφρασης, δυνάμενο να δυσχεράνει, ή ακόμη και να παρακωλύσει, την άσκηση του δικαιώματος πραγματικής ένδικης προσφυγής των ζημιωθέντων από τις παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού και να θίξει σοβαρά την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθόσον μια τέτοια απαίτηση θα μπορούσε να αποτρέψει πολλούς ζημιωθέντες από το να ζητήσουν αποζημίωση.
- 40 Όταν το ποσό της αξιούμενης αποζημίωσης είναι χαμηλό και η ενάγουσα είναι μικρή ή μεσαία επιχείρηση, τα έξοδα αυτά μπορούν να αποτελέσουν σοβαρό εμπόδιο στο δικαίωμα πραγματικής ένδικης προσφυγής. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν, όπως συμβαίνει στην Ισπανία, το δικονομικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους προβλέπει ότι, σε περίπτωση που η αγωγή γίνει εν μέρει δεκτή, κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του καθώς και το ήμισυ των κοινών εξόδων.
- 41 Αφετέρου, η υποχρέωση επίδοσης ή κοινοποίησης δικαστικών πράξεων σε άλλο κράτος μέλος συνεπάγεται επιμήκυνση των προθεσμιών η οποία δικαιολογείται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η επίδοση ή η κοινοποίηση σε διεύθυνση ευρισκόμενη στο κράτος μέλος όπου διεξάγεται η ένδικη διαδικασία θα εμπόδιζε τον εναγόμενο να λάβει πράγματι γνώση της διαφοράς, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης.
- 42 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι θα ήταν παράδοξο να μπορεί ο ζημιωθείς από παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού να στραφεί κατά θυγατρικής και η τελευταία να μπορεί να καταδικαστεί για τη συμπεριφορά της μητρικής εταιρίας, αλλά να μην υπάρχει δυνατότητα να επιδοθεί στη θυγατρική η κλήση προς εμφάνιση ή να της κοινοποιηθούν οι δικαστικές πράξεις που αφορούν άμεσα τη μητρική εταιρία με την οποία αποτελεί μία και την αυτή επιχείρηση για τους σκοπούς του δικαίου του ανταγωνισμού.

- 43 Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι συνάδει προς τις απαιτήσεις του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη και του οποίου απολαύει και η εναγομένη, το να επιδοθεί η απευθυνόμενη σε μητρική εταιρία κλήση προς εμφάνιση στη διεύθυνση της θυγατρικής της στο κράτος μέλος στο οποίο εκδικάζεται η διαφορά, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, δυνάμει του άρθρου 53 του Χάρτη, καμία διάταξη του Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι περιορίζει ή θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται, στο αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής τους, από τα Συντάγματα των κρατών μελών. Στο πλαίσιο πάντως άλλων υποθέσεων που αφορούσαν αγωγές αποζημίωσης ασκηθείσες από αγοραστές φορτηγών οι οποίοι επίσης ζημιώθηκαν από τη σύμπραξη που μνημονεύθηκε στη σκέψη 17 της παρούσας απόφασης, το Tribunal Constitucional (Συνταγματικό Δικαστήριο, Ισπανία), ενώπιον του οποίου προσέφυγε η μητρική εταιρία η οποία δεν είχε επιτύχει την ακύρωση της διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας οι δικαστικές πράξεις που προορίζονταν γι' αυτήν είχαν επιδοθεί στη διεύθυνση της θυγατρικής της, έκρινε ότι είχαν προσβληθεί τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες που αναγνωρίζει στην εναγομένη το ισπανικό Σύνταγμα.
- 44 Κατά συνέπεια, το άρθρο 53 του Χάρτη θα μπορούσε να απαγορεύει το να θεωρείται ότι, ακόμη και όταν υφίσταται οικονομική ενότητα μεταξύ μητρικής και θυγατρικής εταιρίας, μια κλήση προς εμφάνιση απευθυνόμενη προς τη μητρική εταιρία, αλλά παραδοθείσα στη διεύθυνση της θυγατρικής της, επιδόθηκε σε αυτήν εγκύρως ακριβώς λόγω της ύπαρξης τέτοιας ενότητας. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μήπως μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 53 του Χάρτη ενδέχεται να παρακωλύσει σοβαρά την άσκηση του δικαιώματος πραγματικής ένδικης προσφυγής του ζημιωθέντος από τη σύμπραξη, καθώς και να θίξει την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.
- 45 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1. Έχει το άρθρο 47 του [Χάρτη], σε συνδυασμό με το άρθρο 101 [ΣΛΕΕ], υπό τις περιστάσεις της δίκης που αφορά τη λεγόμενη “σύμπραξη των φορτηγών”, όπως εκτίθενται στην παρούσα απόφαση, την έννοια ότι μια μητρική εταιρία, κατά της οποίας στρέφεται αγωγή αποζημίωσης λόγω συμπεριφοράς περιορίζουσας τον ανταγωνισμό, κλητεύεται νομίμως σε δίκη αν η επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου πραγματοποιήθηκε (ή επιχειρήθηκε) στην έδρα της θυγατρικής εταιρίας στο κράτος όπου κινήθηκε η ένδικη διαδικασία και η μητρική εταιρία, η οποία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, δεν παρέστη στη δίκη και ερημοδικάστηκε;
  - 2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο ανωτέρω ερώτημα, είναι η ερμηνεία αυτή του άρθρου 47 του Χάρτη συμβατή με το άρθρο 53 του Χάρτη, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Tribunal Constitucional [(Συνταγματικού Δικαστηρίου)] σχετικά με την κλήτευση σε δίκη μητρικών εταιριών οι οποίες εδρεύουν σε άλλο κράτος μέλος, σε δίκες σχετικές με τη λεγόμενη “σύμπραξη των φορτηγών”;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 46 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, έχει την έννοια ότι μητρική εταιρία κατά της οποίας έχει ασκηθεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση ζημίας προκληθείσας από παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού κλητεύεται νομίμως όταν η επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου έγινε στη διεύθυνση της θυγατρικής της, η οποία εδρεύει στο κράτος μέλος όπου ασκήθηκε η αγωγή και με την οποία η μητρική εταιρία αποτελεί μία οικονομική ενότητα.
- 47 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, ειδικότερα, αν, λαμβανομένου υπόψη του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, το γεγονός ότι διαπιστώθηκε, στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ότι μια μητρική εταιρία και μία από τις θυγατρικές της με έδρα σε άλλο κράτος μέλος αποτελούσαν, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, μία και την αυτή οικονομική ενότητα, θα μπορούσε να δικαιολογήσει την κοινοποίηση των πράξεων που προορίζονται για την πρώτη στη διεύθυνση στην οποία εδρεύει η δεύτερη, τούτο δε προκειμένου να μειωθούν τα έξοδα μετάφρασης και επίδοσης των δικαστικών πράξεων που συνέταξε ο ενάγων, καθώς και να αποφευχθεί η επιμήκυνση των δικονομικών προθεσμιών.
- 48 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει, βεβαίως, κρίνει ότι, στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης η οποία στηρίζεται στην ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, διαπιστωθείσας με απόφαση της Επιτροπής, είναι δυνατό να καταλογιστεί ευθύνη για την ως άνω παράβαση σε νομική οντότητα η οποία, στην εν λόγω απόφαση, δεν χαρακτηρίζεται ως αυτουργός της παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού, λόγω της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς άλλης νομικής οντότητας, εφόσον αμφότερα τα πρόσωπα αυτά αποτελούν μέρος της ίδιας οικονομικής ενότητας και συναπαρτίζουν, επομένως, την επιχείρηση η οποία είναι ο αυτουργός της παραβάσεως κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 101 ΣΛΕΕ (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 48).
- 49 Εντούτοις, πρώτον, μολονότι η έννοια της «επιχείρησης» και, μέσω αυτής, η έννοια της «οικονομικής ενότητας» συνεπάγονται αυτοδικαίως αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη των οντοτήτων που απαρτίζουν την οικονομική ενότητα κατά τον χρόνο διάπραξης της παράβασης, εντούτοις μια τέτοια επιχείρηση στερείται δικής της νομικής προσωπικότητας, αυτοτελούς σε σχέση με τις νομικές οντότητες που την απαρτίζουν, οπότε ο ζημιωθείς από την επίμαχη αντίθετη προς τον ανταγωνισμό πρακτική δεν μπορεί να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης κατά της επιχείρησης αυτής καθεαυτήν, αλλά πρέπει οπωσδήποτε να εναγάγει μία από τις νομικές οντότητες που την απαρτίζουν (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψεις 44 και 51).
- 50 Δεύτερον, ακόμη και αν μια θυγατρική εταιρία αποτελεί με τη μητρική της μία και την αυτή οικονομική ενότητα, κατά την έννοια του ουσιαστικού δικαίου του ανταγωνισμού, το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι η εν λόγω θυγατρική έχει λάβει ρητή εντολή ή έχει οριστεί από τη μητρική εταιρία ως πρόσωπο εξουσιοδοτημένο να παραλαμβάνει επ' ονόματί της τις δικαστικές πράξεις που απευθύνονται σ' αυτήν. Πράγματι, μια τέτοια εξουσιοδότηση δεν μπορεί να τεκμαίρεται, διότι άλλως υπάρχει κίνδυνος προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας της εν λόγω μητρικής εταιρίας.

- 51 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η διασφάλιση πραγματικής και ουσιαστικής παραλαβής των πράξεων, ήτοι η επίδοσή τους στον εναγόμενο, καθώς και η ύπαρξη επαρκούς χρονικού διαστήματος ώστε ο εναγόμενος να μπορέσει να προετοιμάσει την άμυνά του, αποτελεί απαίτηση που απορρέει από τον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη [πρβλ. αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2017, *Henderson*, C-354/15, EU:C:2017:157, σκέψη 72, και της 5ης Δεκεμβρίου 2019, *Centraal Justitiele Incassobureau* (Αναγνώριση και εκτέλεση χρηματικών ποινών), C-671/18, EU:C:2019:1054, σκέψη 39].
- 52 Κατά συνέπεια, όταν, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο φερόμενος ως ζημιωθείς από σύμπραξη στην οποία εμπλέκεται οικονομική ενότητα αποτελούμενη από μια μητρική εταιρία και μία ή περισσότερες από τις θυγατρικές της επιλέγει να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης κατά της μητρικής αυτής εταιρίας και όχι, όπως είχε καταρχήν τη δυνατότητα, κατά εκείνης των θυγατρικών που είναι εγκατεστημένη στο κράτος μέλος όπου κατοικεί ο ζημιωθείς, ο τελευταίος δεν μπορεί στη συνέχεια να αντλήσει επιχείρημα από την ύπαρξη τέτοιας ενότητας προκειμένου να επιδώσει κλήση ή να κοινοποιήσει τις δικαστικές πράξεις που απευθύνονται στη μητρική εταιρία στη διεύθυνση της εν λόγω θυγατρικής.
- 53 Παρά τις αμφιβολίες που εκφράζει το αιτούν δικαστήριο, ούτε το άρθρο 47 του Χάρτη, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα του φερόμενου ζημιωθέντος από σύμπραξη σε δίκαιη δίκη, ούτε η πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ μπορούν να δικαιολογήσουν διαφορετική λύση, τούτο δε ακόμη και αν η υποχρέωση κοινοποίησης των δικαστικών πράξεων σε άλλο κράτος μέλος θα δημιουργούσε πρόσθετες επιβαρύνσεις για τους φερόμενους ως ζημιωθέντες.
- 54 Συναφώς, πρέπει, κατά πρώτον, να υπογραμμιστεί ότι, μολονότι οι φερόμενοι ζημιωθέντες από παράβαση του δικαίου της Ένωσης μπορούν να επικαλεστούν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, το δικαίωμα αυτό προστατεύει και τον εναγόμενο, ακόμη και όταν έχει προηγουμένως διαπιστωθεί ότι αυτός παρέβη το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Πράγματι, αντιθέτως προς την τελευταία αυτή διάταξη, η οποία αφορά τις επιχειρήσεις, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, προστατεύει κάθε μεμονωμένο υποκείμενο δικαίου. Επομένως, οι ένδικες διαφορές στον τομέα του ανταγωνισμού δεν εξαιρούνται από τις δικονομικές εγγυήσεις που απορρέουν από το άρθρο αυτό, οι οποίες απαιτούν οι δικαστικές πράξεις που απευθύνονται σε ένα πρόσωπο να του παραδίδονται πραγματικά και ουσιαστικά.
- 55 Κατά δεύτερον, ο νομοθέτης της Ένωσης έχει εκδώσει πλείονες πράξεις οι οποίες εφαρμόζονται στις διασυνοριακές διαφορές που εμπíπτουν στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ιδίως δε τους κανονισμούς 1215/2012 και 1393/2007, οι οποίοι αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων και στη βελτίωση της διαβίβασης μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξωδίκων πράξεων προς επίδοση ή κοινοποίηση, προάγοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.
- 56 Αφενός, ο κανονισμός 1215/2012 προβλέπει στο άρθρο 4 ότι, κατά γενικό κανόνα, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους. Κατά παρέκκλιση από τον κανόνα αυτόν, το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού αυτού ορίζει ότι πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί, ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιοσεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το

ζημιογόνο γεγονός. Το άρθρο 63 του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι, για την εφαρμογή του ίδιου κανονισμού, οι εταιρίες και τα νομικά πρόσωπα έχουν την κατοικία τους στον τόπο όπου βρίσκεται η καταστατική τους έδρα, η κεντρική τους διοίκηση ή η κύρια εγκατάστασή τους.

- 57 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η ενάγουσα πρωτοδίκως, ήτοι ο φερόμενος ζημιωθείς από αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά, επικαλέστηκε το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 προκειμένου να ασκήσει την αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, ήτοι ενός ισπανικού δικαστηρίου, ενώ η κατοικία της εναγομένης, κατά την έννοια του άρθρου 63 του εν λόγω κανονισμού, βρίσκεται στη Σουηδία, όπου αυτή έχει την καταστατική της έδρα. Επομένως, η εν λόγω ενάγουσα μπόρεσε, κατ' εφαρμογήν του ίδιου κανονισμού, να αποκτήσει ευχερή πρόσβαση στη δικαιοσύνη.
- 58 Αφετέρου, ο κανονισμός 1393/2007 θεσπίζει ένα σύνολο κανόνων που διέπουν τον τρόπο διαβίβασης και επίδοσης ή κοινοποίησης των δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις. Κατά το άρθρο του 1, παράγραφος 1, ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται όταν μια πράξη πρέπει να διαβιβασθεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο για να επιδοθεί ή να κοινοποιηθεί, με σκοπό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις αιτιολογικές του σκέψεις 2 και 11, τη διευκόλυνση της διαβίβασης αυτής και, κατά συνέπεια, τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.
- 59 Ειδικότερα, από τον συνδυασμό του άρθρου 1, παράγραφος 2, και της αιτιολογικής σκέψης 8 του κανονισμού 1393/2007 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε μόνο δύο περιπτώσεις στις οποίες η επίδοση και η κοινοποίηση δικαστικής πράξεως μεταξύ των κρατών μελών αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του, ήτοι, αφενός, όταν είναι άγνωστος ο τόπος της κατοικίας ή της συνήθους διαμονής του παραλήπτη και, αφετέρου, όταν ο τελευταίος αυτός έχει διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο εντός του κράτους μέλους όπου διεξάγεται η ένδικη διαδικασία (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, σκέψη 24).
- 60 Πέραν των δύο αυτών περιπτώσεων, εφόσον ο παραλήπτης δικαστικής πράξης έχει την κατοικία του σε άλλο κράτος μέλος, η επίδοση ή η κοινοποίηση της πράξης αυτής εμπίπτει οπωσδήποτε στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1393/2007 και, ως εκ τούτου, πρέπει, όπως προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, να πραγματοποιείται με τον τρόπο που προβλέπει ο εν λόγω κανονισμός (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, σκέψη 25).
- 61 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 57 της παρούσας απόφασης, η κατοικία του παραλήπτη των δικαστικών πράξεων βρίσκεται στη Σουηδία, ενώ η ένδικη διαδικασία διεξάγεται στην Ισπανία, οι πράξεις αυτές έπρεπε να διαβιβαστούν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007. Επιπλέον, υπό την επιφύλαξη εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο, η επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση δεν εμπίπτει στις περιπτώσεις που εκτίθενται στη σκέψη 59 της παρούσας απόφασης, με αποτέλεσμα να έχουν εφαρμογή οι προβλεπόμενοι από τον κανονισμό 1393/2007 κανόνες επίδοσης ή κοινοποίησης των δικαστικών πράξεων μεταξύ κρατών μελών.

- 62 Πάντως, πλείονες διατάξεις του κανονισμού 1393/2007 αποσκοπούν ρητώς στο να συμβιβάσουν την αποτελεσματικότητα και την ταχύτητα της διαβίβασης των δικαστικών πράξεων με την απαίτηση εξασφάλισης προσήκουσας προστασίας των δικαιωμάτων άμυνας των αποδεκτών, τούτο δε μέσω, μεταξύ άλλων, της διασφάλισης πραγματικής και ουσιαστικής παραλαβής των πράξεων (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, σκέψη 36).
- 63 Συνακόλουθα, όσον αφορά τα έξοδα επίδοσης ή κοινοποίησης της δικαστικής πράξης στο κράτος μέλος παραλαβής, επισημαίνεται ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 16 και το άρθρο 11, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1393/2007, τα έξοδα αυτά πρέπει, προκειμένου να διευκολύνεται η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, να αντιστοιχούν σε ενιαίο πάγιο τέλος, το ποσό του οποίου προκαθορίζεται από το συγκεκριμένο κράτος μέλος και το οποίο τηρεί τις αρχές της αναλογικότητας και της μη εισαγωγής διακρίσεων.
- 64 Όσον αφορά δε τα ενδεχόμενα έξοδα μετάφρασης πριν από τη διαβίβαση της πράξης, από το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού προκύπτει, βεβαίως, ότι με αυτά επιβαρύνεται ο αιτών. Εκτός αυτού, τα άρθρα 5 και 8 του εν λόγω κανονισμού, σε συνδυασμό με την αιτιολογική του σκέψη 12, παρέχουν στον παραλήπτη τη δυνατότητα να αρνηθεί να παραλάβει την προς επίδοση ή κοινοποίηση πράξη εφόσον αυτή δεν έχει συνταχθεί ούτε σε γλώσσα την οποία κατανοεί ούτε στην επίσημη γλώσσα ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου όπου πρόκειται να γίνει η επίδοση ή η κοινοποίηση.
- 65 Εντούτοις, ο κανονισμός 1393/2007 δεν απαιτεί να πραγματοποιείται, σε κάθε περίπτωση, μετάφραση της προς επίδοση ή κοινοποίηση πράξης, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 8 του κανονισμού αυτού, ο παραλήπτης της πράξης μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή της μόνον εφόσον δεν έχει συνταχθεί ή δεν συνοδεύεται από μετάφραση σε γλώσσα την οποία κατανοεί ή στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, όταν η οικεία πράξη συνοδεύεται από συνημμένα που συνίστανται σε αποδεικτικά έγγραφα τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους προελεύσεως την οποία ο παραλήπτης κατανοεί, ο παραλήπτης δεν έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή της πράξης, υπό τον όρον ότι η πράξη αυτή παρέχει στον παραλήπτη τη δυνατότητα να επικαλεστεί τα δικαιώματά του στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας εντός του κράτους μέλους προελεύσεως και εφόσον τα συνημμένα αυτά επιτελούν αποκλειστικώς αποδεικτική λειτουργία και δεν είναι απαραίτητα για την κατανόηση του αντικειμένου και των λόγων της αγωγής (πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2008, Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, σκέψη 78).
- 66 Επιπλέον, τα έξοδα μετάφρασης επιβαρύνουν τον αιτούντα υπό την επιφύλαξη μεταγενέστερης απόφασης δικαστηρίου ή αρμόδιας αρχής περί καταλογισμού των εξόδων της διαδικασίας.
- 67 Κατά τα λοιπά, στο μέτρο που οι αμφιβολίες τις οποίες εκφράζει το αιτούν δικαστήριο και οι οποίες αφορούν το αν η αδυναμία του φερόμενου ως ζημιωθέντος από αντίθετη προς τον ανταγωνισμό πρακτική να κοινοποιήσει ή να επιδώσει τις δικαστικές πράξεις που απευθύνονται στη μητρική εταιρία στη διεύθυνση της θυγατρικής της, που εδρεύει στο έδαφος του κράτους κατοικίας του φερόμενου ως ζημιωθέντος, θίγει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη του τελευταίου, το οποίο κατοχυρώνεται από το άρθρο 47 του Χάρτη, ή ακόμη και την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, λόγω των εξόδων μετάφρασης και κοινοποίησης ή επίδοσης των δικαστικών πράξεων, συνδέονται με το γεγονός ότι, δυνάμει των εθνικών κανόνων περί κατανομής των δικαστικών εξόδων, ο ενάγων δεν μπορεί να ανακτήσει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε προκειμένου να ασκήσει την αγωγή του παρά μόνον αν γίνει δεκτή η αγωγή του στο σύνολό της, υπογραμμίζεται ότι ενδεχόμενη ασυμβατότητα προς το δίκαιο της

Ένωσης των εν λόγω εθνικών κανόνων που αφορούν τα δικαστικά έξοδα και μόνον δεν μπορεί, αυτή καθεαυτήν, να έχει ως συνέπεια να καταστούν ανεφάρμοστες οι διατάξεις που διέπουν την επίδοση ή την κοινοποίηση των δικαστικών πράξεων.

- 68 Ομοίως, όσον αφορά την επιμήκυνση των προθεσμιών άσκησης αγωγής, είναι βεβαίως αληθές ότι το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας. Εντούτοις, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι, παρά τον κανονισμό 1393/2007, η υποχρέωση επίδοσης ή κοινοποίησης δικαστικών πράξεων εντός άλλου κράτους μέλους ενδέχεται να οδηγήσει σε σημαντική επιμήκυνση των δικονομικών προθεσμιών, η επιμήκυνση αυτή δεν συνεπάγεται, αυτή καθεαυτήν, παράβαση της ως άνω διάταξης, δεδομένου ότι ο εύλογος χαρακτήρας της προθεσμίας εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* κατά Επιτροπής, C-385/07 P, EU:C:2009:456, σκέψη 181) και, ως εκ τούτου, λαμβανομένου υπόψη, κατά περίπτωση, του διασυννοριακού χαρακτήρα της διαφοράς.
- 69 Κατά τρίτον, το Δικαστήριο έχει ερμηνεύσει το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ υπό την έννοια ότι, όταν μια μητρική εταιρία και η θυγατρική της αποτελούν μία οικονομική ενότητα, ο ζημιωθείς από αντίθετη προς τον ανταγωνισμό πρακτική της επιχείρησης αυτής μπορεί να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης αδιακρίτως κατά της μητρικής εταιρίας στην οποία η Επιτροπή έχει επιβάλει, με απόφαση, κυρώσεις λόγω της πρακτικής αυτής ή κατά της θυγατρικής της, ακόμη και αν η απόφαση αυτή δεν αφορά την τελευταία (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 51). Κατά συνέπεια, ο φερόμενος ως ζημιωθείς από μια τέτοια πρακτική, ο οποίος επιθυμεί να προβάλει τα δικαιώματά που αντλεί από το εν λόγω άρθρο 101, παράγραφος 1, έχει, κατ' αρχήν, τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης κατά της θυγατρικής της οποίας η έδρα βρίσκεται στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου, πράγμα που του επιτρέπει να αποφύγει την επιβάρυνση με ενδεχόμενα έξοδα μετάφρασης ή επίδοσης δικαστικών πράξεων σε άλλο κράτος μέλος.
- 70 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με τον κανονισμό 1393/2007, έχουν την έννοια ότι μητρική εταιρία κατά της οποίας έχει ασκηθεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση ζημίας προκληθείσας από παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού δεν κλητεύεται νομίμως όταν η επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου έγινε στη διεύθυνση της θυγατρικής της που εδρεύει στο κράτος μέλος στο οποίο ασκήθηκε η αγωγή, ακόμη και αν η μητρική εταιρία αποτελεί μία οικονομική ενότητα με τη θυγατρική αυτή.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

- 71 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το άρθρο 53 του Χάρτη έχει την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να απαιτεί επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου στην έδρα της εταιρίας προς την οποία το έγγραφο αυτό απευθύνεται και όχι στη διεύθυνση θυγατρικής της εταιρίας αυτής.
- 72 Όπως προκύπτει από το γράμμα του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, το ερώτημα αυτό υποβάλλεται μόνο για την περίπτωση που το Δικαστήριο δώσει καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

- 73 Πλην όμως, όπως κρίθηκε στη σκέψη 70 της παρούσας απόφασης, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση.
- 74 Κατόπιν της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 75 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπυτος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με τον κανονισμό (ΕΚ) 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων) και κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου, έχουν την έννοια ότι μητρική εταιρία κατά της οποίας έχει ασκηθεί αγωγή με αίτημα την αποκατάσταση ζημίας προκληθείσας από παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού δεν κλητεύεται νομίμως όταν η επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου έγινε στη διεύθυνση της θυγατρικής της που εδρεύει στο κράτος μέλος στο οποίο ασκήθηκε η αγωγή, ακόμη και αν η μητρική εταιρία αποτελεί μία οικονομική ενότητα με τη θυγατρική αυτή.

(υπογραφές)